

התפתחויות בקרב

חשיבותה של ניידות מעולה

את הניידות באוויר הזנחנו זמן רב מדי, ואנו מפגרים בתחום זה אחרי כמה מבעלות-בריתנו ואחרי כמה מאויבינו רבכוח.*** לכן, חשוב לקבל מושג על תפקיד הכוחות המוסקים בגזרה המרכזית באירופה.****

לשם מה אנו זקוקים לעוצבות מצוידות במסוקים? לאויב-בכוח יש כיום יכולת מקיפה ותכליתית ביותר לסיור ולאיון מטרות. יכולתו תגדל, ותקשה על ברית נאט"ו – אם כי לא תמנע ממנה כליל להניע עוצבות משוריינות גדולות בשדה הקרב, ובכל זאת להשיג הפתעה. התפיסה של קבוצת הארמיות בגרמניה מושתתת על הפעלה של עתודות בעיותי הנכון, כדי לבלום את החדירה הבלתי-נמנעת של קווי החזית שלה, ולאחר מכן לנהל מבצעים התקפיים בעומק נגד אגפי הכוח החודר. הצלחת מבצעים כאלה מותנית במהירות ובהפתעה, כדי שהאויב לא יספיק להתכונן למהלך נגדי. חרף השימוש הקפדני באמצעים ובציוד נגד תצפית, ייתכן שניאלץ לשקול להחזיק את עתודותינו בעומק גדול עוד יותר, מאחורי גזרת הקורפוס. פריסה כזו תאריך, כמובן, את זמן הכנסת הכוח לפעולה, תגדיל את הסיכויים לגלותו בתנועה, ותקצר את הזמן לשיקולים לפני קבלת ההחלטה להפעילו. בנוסף, קשיי השטח, מחסור בצירי תנועה, מכשולים טבעיים, מכשולים מלאכותיים ועיור גובר יחמירו עוד יותר את בעיות התנועה. ברמת קבוצת הארמיות, ובייחוד ברמה המערכתית, אין די עתודות, שאפשר להניען בביטחון ובזמן הדרוש לנצל יתרון, לתגבר מערך הגנה, הנתון בקשיים, או לבלום פריצת האויב.

החשיבות של ניידות מעולה, או של עוצמת-אש עדיפה, לניהול מבצעים צבאיים מוצלחים מובנת מאליה, והמפתח סמון בשילוב תכליתי של עוצמת-אש ושל ניידות, שייבאו לתוצאה מכרעת. מסוק התקיפה (מסוק הקרב, מסוק"ר) בשילוב עם זרועות אחרות יאפשרו לנו להגיע לתוצאה כזו. אדגיש, כי איני מאמין, שהמסוק יכול לעשות זאת לבדו, ועליו להישאר חלק בלתי-נפרד מהקרב המשולב.

הקוראים מיטיבים לדעת, כי קשה להגדיר באורח ודאי את השפעות מערכת-נשק חדשה, או מערכת משופרת, על התפיסות הטקטיות – גם לו קפאה הטכנולוגיה על שמריה. אלא שהטכנולוגיה בכלל, והאלקטרוניקה בפרט, ממשיכות להתקדם בקצב מדהים.

לעתים קרובות קורה, שמערכת-נשק חדשה נמצאת כבר בשלבים מתקדמים של פיתוחה, כאשר מערכת תכליתית עוד יותר, לכאורה, או מערכת-נגד, מדביקות אותה. כלי-נשק רבים מתיישנים אפוא עוד לפני שהגיעו לידי החייל. הערכה מושכלת של ההשפעות של ההתפתחויות הטכנולוגיות הללו על תפיסתנו המבצעית מסתבכת עוד יותר עקב העובדה שמזה ארבעים שנה לא היה לנו ניסיון במלחמה כוללת.

קיימות שתי תפיסות, שנולדו מתוך טכנולוגיות שאפשרו אותן, שעשויות להשפיע מאוד על קרב היבשה:

- הניידות באוויר
- התקפה לעומק, על הדרג השני של כוחות האויב (FOFA)**

** על התפיסה – ראו עזריאל לורבר, חימוש מונחה מדויק בקרב היבשה, מערכות, 1991.
*** המאמר נכתב לפני התפרקות ברית-המועצות.
**** ראו ר"ד גריסט, "עתידו של המסוק החמוש", מערכות 324, עמ' 36-43.

מפקד קבוצת הארמיות צפון בצבא הבריטי בגרמניה. המאמר מבוסס על הרצאה, שנשא סר פיטר אינג', במכון הבינדרועי הבריטי למחקרים צבאיים (RUSI), ב-15 ביוני 1989; הוא עובד מתוך כתב-העת של המכון, גיליון חורף 1989.

• לופטננט-גנרל פיטר אינג'

אחדים היו כבר כמה מקרים, שכוח מאוזן, המצויד היטב בנשק נ"ט, היה מביא תועלת רבה בתגבור מערך הגנה קיים בשלב מכריע; אך חטיבה משורינית לא יכלה להגיע למקום בעוד מועד. קיצורו של דבר, איני סבור, שאנחנו צריכים להזדרז ולוותר על הסתת כוחות יבשה, שנועדו להחזיק בשטח, מפני שבנסיבות מסוימות הם יוכלו למלא תפקיד מסוים. אך בה במידה אני נוטה להסכים עם הטוענים, כי אין להביא בחשבון מבצעים של עוצבה קלה מוטסת נגד אויב ממוכן במלואו, אלא אם תופעל במסגרת מערך הגנה משולב, המסוגל להציע סיוע קרבי וסיוע תחזוקתי.

מכל מקום, אני מתכוון לייחד את דבריי למסוק התקיפה העתידי, מפני שככל שיש חשיבות לכוחות היבשה המוטסים, איני חושב שהם, כשלעצמם, יכולים להכניס ממד חדש כלשהו לקרב המשולב.

הקו הקדמי של כוחותינו

הדוקטרינה הקיימת בנוגע להפעלת מסוקים נ"ט היא לנצלם מאחורי קו המגע הקדמי של כוחותינו (קמ"ק); בהתחשב ביכולתם העצמית, המצומצמת כיום, להתגונן, יש בכך טעם, מפני שיהיו בטוחים יותר, אם כי בסערת הקרב יהיה קשה מאוד לדעת היכן בדיוק הקמ"ק. אנו מקווים, כי בעתיד, כשיהיה בידינו מסוק תקיפה אמיתי, תשתפר מאוד יכולתנו, ותאפשר לנו לגבש תורת לחימה להפעלה התקפית יותר, בסיוע מתאים של מסוקים נ"ט. אחת מנקודות התורפה העיקריות בקורפוס הבריטי של ימינו היא חוסר-יכולתו לתקוף את החטיבות בדרג השני בדיוויזיות החוד. אני מעריך, כי חיל האוויר הטקטי של בעלות-הברית (ATAF) יוכל לקבל על עצמו משימה זו, אך הייתי מעדיף, שבאזור הסמוך לקרבות המגע, ששורר בו בלבול רב, תופעל זרוע, המסוגלת לנוע מעמדת אש אחת לאחרת, ולנצל מסתור קרקעי, ואם יש צורך, להמתין באפס מעשה למטרה חשובה, ולהשמידה ברגע המתאים. לעומת זאת, הייתי רוצה ש-ATAF ינצל את אמצעיו

הגנרל הגרמני זנגר אונד אטרלין ציין כבר, כי מאז 1945 גדלה הניידות של הכוחות היריבים בשדה הקרב באירופה המרכזית בעשרים קמ"ש – נתון צנוע למדי בהשוואה לגידול במהירות התנועה באוויר ובחלל, וגם בהשוואה לגידול העצום במשקל של עוצמת-האש ובקטלניותה.

כוחות יבשה מוטסים

כשאדבר על עוצבות מוסקות אתרכו במסוק התקיפה; אך קודם לכך עלי להזכיר את מסוק התובלה ואת ההפעלה של עוצבות מוטסות, כמו החטיבה המוטסת 24 הבריטית והחטיבה המוטסת 27 הגרמנית.

היו, שהביעו ספק, האם כוחות יבשה מוטסים יכולים למלא תפקיד כלשהו בשדה הקרב באירופה המרכזית. אני סבור, כי ערכם של הכוחות האלה מוגבל למדי, מפני שלאחר שיתפרסו אין הם ניידיים, ויש להניח, כי יוכלו להסתייע אך מעט ביחידות המסייעות האורגניות שלהם, כמו ארטילריה וכמו הנדסה, אך לא יהיה להם שום סיוע משוריין. עם זאת, הכוחות האלה מסוגלים לצאת מעומק שטחנו, במקום שקל יותר להסתירם מפני אמצעי האויב לתצפית ולאיכון מטרות; הם לא יושפעו מן ההרס, שייגרם על הקרקע בעקבות הקרבות, ויש ביכולתם לעקוף אזורים, שזוהמו בנשק כימי. והעיקר, הכוחות האלה אינם תלויים בשיירות גדולות של כלי-רכב בדרכים. כאשר מעריכים את הזמן, הדרוש להנעת כוחות באוויר, בהשוואה לתנועה ביבשה, מעדיפים לשכוח, לעתים קרובות, את המגבלות, שמכתיבים מכשולים טבעיים ומכשולים מלאכותיים (ובהם מוקשים והרס הנגרם בשדה הקרב), יחידות תחזוקה ותעבורה אחרת, שמנסה לנוע קדימה באותו זמן, על פני מעט צירים.

מסוק התובלה

ברור לי, כי מסוק התובלה פגיע למסוקי האויב ולאמצעי נ"מ, ואיני רואה אותו פועל לפני קו כוחותינו. בתרגילים

השיפור הניכר, שחל בניהול הקרב בגזרה המרכזית באירופה, כקרב אוויר-יבשה משולב. עם זאת, מתברר לנו יותר ויותר, כי עוצבה אווירית, הטסה בגובה נמוך מאוד, ומסוגלת לנצל מסתור, לבחור מטרות חשובות, להשמידן באש ישירה, לנוע, ולירות פעם נוספת, חייבת להיות מובאת בחשבון כזרוע מתמרנת חזקה נוספת, ויש להפעילה בהתאם.

בעיית הארגון

אחת השאלות הראשונות, שיש לחשוב עליהן כאשר בוחנים את הארגון ואת הסידורים לפיקוד-ושליטה של עוצבות מסוקי התקיפה, היא הצורך להחליט, האם להקצות את מסוקי התקיפה לדיוויזיות המשוריינות, כדי לשפר את עוצמתן הקרבית; או שמא עלינו לרכז את המסוקים בעוצבה עצמאית? במצב האידיאלי היינו רוצים לראות אותם ברמת הדיוויזיה וברמת הקורפוס, אך אם לא נקבל די מסוקים, נצטרך לבחון את ההסדר הארגוני הקיים. אם נצוות את מסוקי התקיפה כעוצבה, הם יהיו חייבים להיות עצמאיים, טקטית ותחזוקתית, ואז יתאימו ביותר להפעלה כעתודה מערכתית. לדעתי, יש לרכז את כלי-הטיס הקרביים ברמת הקורפוס, ולהפעילם לעתים "כ'ח'ר'ב" בזכות עצמם. אם יהיה בידינו מסוק תקיפה יעיל יותר, אני צופה, כי יוכלו להקצות למסוקים משימות לתקופות זמן מוגדרות, כגון תמרון מכריע בזכות עצמו – עדיין כחלק מהקרב המשולב, אבל רחוק מאוד מן המחלקות האוויריות של שנות השישים. דומני, כי הסכנה, שיפרטו את המסוקים לפרוטות בדיוויזיות ובחטיבות, שתחומי אחריותן מוגבלים, טמונה בכך, שלא נצליח לנצל את טווחי הפעולה של מסוקי התקיפה, את עוצמת האש שלהם ואת ניידותם המוגברת, ונחזור על השגיאה, שעשו אלה, שפרטו את הטנק לפרוטות, והקצוהו לעוצבות הח'י'ר: הכתיבו לו את מהירות המגף ולא את מהירות הזחל; או במקרה שלנו – את מהירות הרוטור.

ריכוז הכוח, הפתעה וגמישות הם עקרונות מלחמה בלתי-מעורערים, הניתנים ליישום טהור יותר על-ידי ריכוז מסוקי התקיפה ברמות הבכירות.

אפאצ'י

אפאצ'י הוא, ככל הנראה, מסוק התקיפה המתקדם ביותר בימינו. מבלי לגלוש לסיווגים מסובכים, הוא עולה על המסוק הסובייטי הינד ברוב המאפיינים העיקריים, ואין להניח שמסוק התקיפה החדש של הסובייטים, ה**בוק**, ישתווה אליו (ובייחוד לא אחרי התכנית לשיפורים באפאצ'י ב"אמצע החיים"). אפאצ'י יכול לשאת מטען חימוש, המתקרב לשתי טונות, ולשהות באוויר שעתיים וחצי (בהשוואה לשעתיים של המסוק הבריטי **לינקס/טאו**). אך חשוב לא פחות מהמטעד** הוא תמהיל החימוש, שהמסוק יכול לשאת: מטען רגיל של שמונה טילים נ"ט ה**לפייר**, 1,200 פגזים ח"ש 30 מ"מ משורשרים, ועוד 36

החשובים יותר בעומק, נגד הדרג המבצעי הבא של האויב, ונגד כוחותיו האוויריים, במבצעי-נגד אוויריים התקפיים. בגלל היכולת המוגבלת של הקורפוס לאמנעה קיים פיתוי בלתי-נמנע לנצל את אמצעינו האוויריים לסיוע התקפי קרוב ולאמנעה אווירית קרובה בשדה הקרב, אך אין זה אלא בזבוז של הפוטנציאל ושל יכולתם. כן קיימים קשיים מעשיים נוספים בהפעלת מטוסים קבועי-כנף בסיוע התקפי קרוב. גדוד, או חטיבה, הנמצאים במגע עם האויב, זקוקים לקצין תיאום אווירי (קת"א) במקום המתאים, שינהל את התקיפה, אך ערוצי הקשר רופפים למדי. החלופה – הבאת מכשיר לייזר לסימון מטרות למקום הנכון בזמן הנכון – היא משימה קשה מאוד, בלשון המעטה, בהתחשב במצב המפוזר והמבולבל, שישרור, כנראה, בשדה הקרב. לכן, יש להחזיק קת"א במסוק, סמוך לקצה הקדמי של אזור הקרב (FEBA), אך הרעיון הזה מאבד מאמינותו בשדה הקרב העתידי.

מסוק התקיפה העתידי

אני סבור, כי משגר רקטות רב-קני (MLRS), בשילוב עם מסוק התקיפה העתידי, יאפשרו קרב אמנעה תכליתי נגד החטיבות בדרג השני של הדרג המבצעי הקדמי. מסוק התקיפה העתידי יציע מגוון של אפשרויות חימוש. הוא צריך להיות מסוגל לפעול נגד טנקים, לשאת נשק נגד מסוקים, ולשתק מטרות קרקעיות. כיוון שאני מאמין, כי גדלה התמיכה בהפעלת המסוק בתצורה התקפית יותר בעתיד, וכיוון שתפיסתנו המבצעית מתבהרת, יהיה עלינו גם לשקול מחדש את הארגון ואת ההסדרים לפיקוד-ושליטה במסוקי התקיפה העתידיים של כוחות היבשה. כשאני מדבר על פיקוד-ושליטה איני עוסק בשאלה, האם יוטסו המסוקים האלה בידי טייסים מכוחות היבשה, או מחיל האוויר המלכותי. אני דואג, בעיקר, להצטיידות במסוק ולכפיפותו.

זרוע מתמרנת חזקה נוספת

אני סבור, כי מסוקי התקיפה צריכים להיות כפופים למפקד עוצבת היבשה, המנהל את קרב המגע ואת הקרבות נגד הדרג השני הסמוך של האויב. זאת, מפני שזמני התגובה של חילות האוויר של בעלות-הברית בנאט"ו ארוכים מדי. אם מערכת הקשר והוצאת פקודות המשימה שלנו, למשל, יפעלו כהלכה, ינוע זמן התגובה לסיוע אוויר התקפי, בדרך כלל, בין שעתיים לשלוש שעות, להוציא הפעלת מטוסי הארזיר*, המסוגלים להגיב בתוך 45 דקות, אם יקבלו פקודת משימה במישרין. אולם, לאחר שנצטייד בהארזיר המשופר, יש להניח שתפחת האפשרות להוציא לו פקודות משימות במישרין. ייתכן, כי עיכוב של שעתיים-שלוש לא יהיה בעיה לגבי מטרות עורפיות נייחות יחסית, אבל אין די בו כדי לענות על הצרכים של מפקד קורפוס בלחימה בעומק הקרוב של שדה הקרב. ואל תבינו אותי שלא כהלכה: הקרב נשאר קרב אוויר-יבשה משולב, ואני מסכים עם המדברים על

* מטוס תקיפה, הממריא ונוחת אנכית. נמצא בשירות בבריטניה ובארצות-הברית.

** מטען ייעודי, מטען מועיל.

מכריע של כל מסוק עתידי בקרב התנועה. המביעים ספקות בקשר לפגיעותו של מסוק התקיפה, גם אם יהיה מהיר הרבה יותר, מתעלמים מהעובדה, כי הוא מהווה מטרה קשה מאוד למטוסי הקרב המודרניים ולמערכות קרקעיות נ"מ. יכולת המסוק לנצל מסתור קרקעי, לנסוק ולצלול במהירות רבה ולהסתובב בזריזות, הופכים אותו למטרה קשה ביותר להעסקה. כמרכן אל לנו לשכוח את מידת הפגיעות של כל-ירכב אחרים בשדה-הקרב העתידי. בקיצור, אני סבור, כי למסוק התקיפה יהיה תפקיד התקפי נכבד בשדה-הקרב בעתיד הנראה לעין.

הקרב נגד כוחות הדרג השני

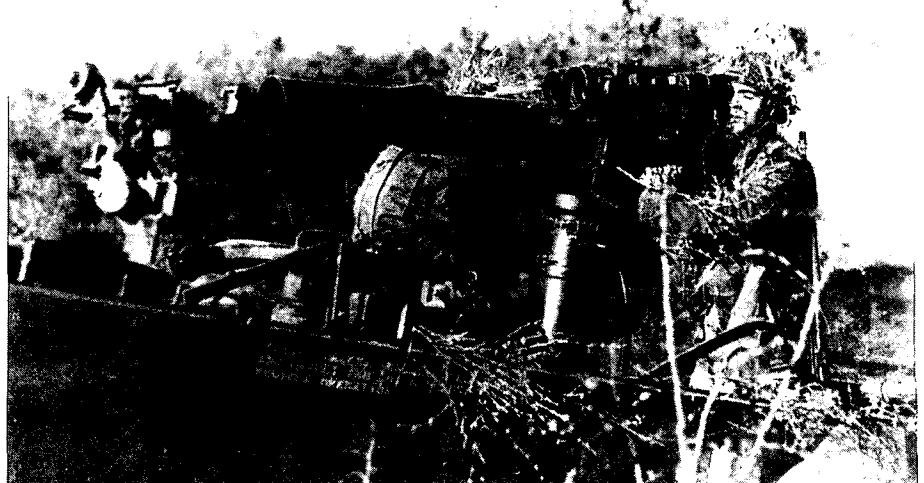
הייתי רוצה לעבור עכשיו לתפיסה השנייה, הנוגעת לקרב נגד כוחות הדרג השני של האויב: ברמת הקורפוס – נגד החטיבות הדרג השני של דרגי החוד; וברמת קבוצת הארמיות – נגד העתודות המבצעיות של האויב. מאחורי הרעיון ללחום נגד הדרג השני עומדת המחשבה, כי ניתן לצאת קדימה, ולפגוע בצורה חמורה בכוחות האלה, הממתינים לניצול ההבקה בחזית קבוצת הארמיות. אם העתודות הממתינות לא יותקפו בעומק השטח של האויב, נישאר פגיעים לחדירתם לעומק שטחנו, ואחר-כך גם לכיתור על-ידי עוצבות רעננות, שעקב המחסור שלנו בעתודות יוכלו לפעול בעורפנו באין מפריע. היכולת לנהל קרב תכליתי נגד כוחות הדרג השני מורכבת משלושה יסודות חיוניים:

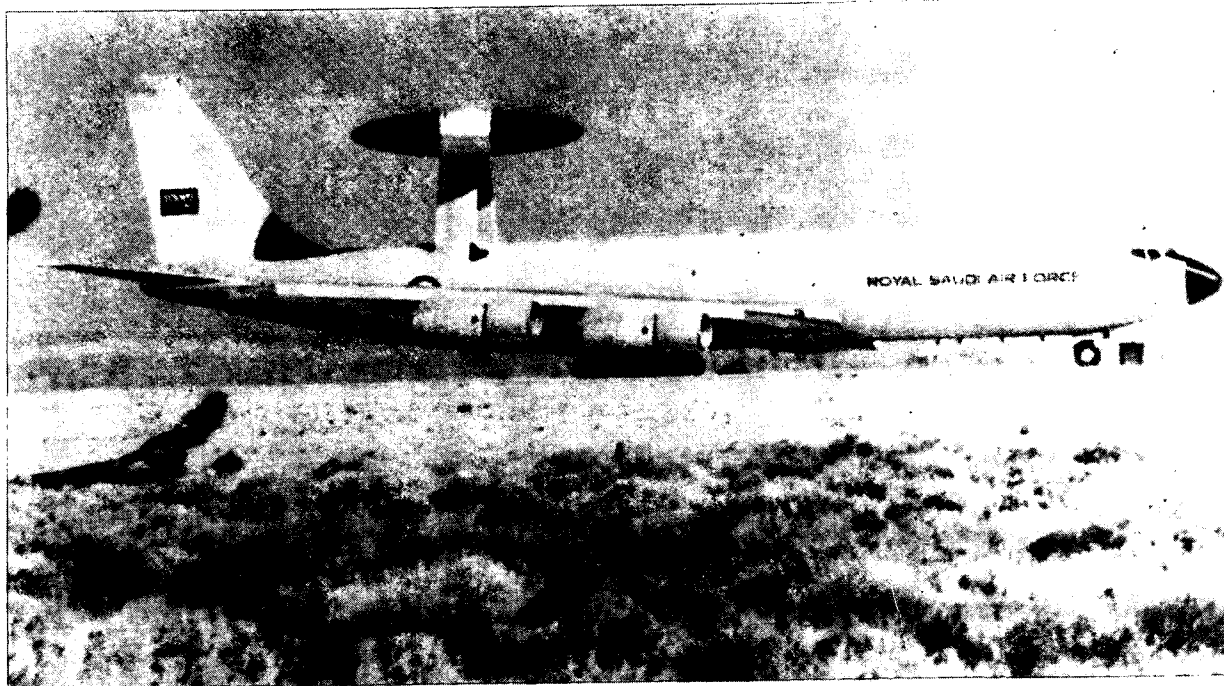
- מערכות לתצפית ולאיתון מטרות לזיהוי מטרות;
- נשק בעל טווח, דיוק וקטלניות מספיקים להשמדת המטרות הללו;
- מערכת תכליתית לפיקוד-ולשליטה, המגלה היענות, שהיא האמצעי החיוני לשלב בין שני היסודות הראשונים.

רקטות לא-מונחות נ"ט (בקוטר 2.75 אינטש), המסוגלות לשגר מכת-אש בעוצמה של מטח ארטילרי לטווח של שישה ק"מ. המסוק יכול לירות את "חימושו העיקרי" (טילים ורקטות) מאחורי מסתור קרקעי; כשהוא מרחף, יש ביכולתו לפלס לו דרך קדימה, והוא מסוגל להתמודד עם נשק נ"מ (טילי-כתף סטינגר). ניתן להתאים את המטעד, כדי להקנות לו יכולת גדולה יותר בתחום מסוים. הייתי מוסיף, כי לא הזכרתי את המסוק הזה מפני שאני חושב, כי אנחנו צריכים לרכוש את מסוק התקיפה הזה, אלא מפני שהוא מפגין את היכולת של מסוק התקיפה הטוב בימינו.

אומרים לי, כי סביר למדי לצפות ל"בנו של אפאצ'י", שיהיה חמוש בטיל ברימסטון, ויהיה חזק יותר ובעל שרידות גבוהה יותר. תצורתו ההגנתית תותאם במיוחד לשיפור כושר התגוננותו מפני האיום הצפוי בלוחמה אלקטרונית. מקלטים להתרעת מל"ם, שיתוק ל"א, מוץ ונורי דמה הם תחומים טכנולוגיים, שכבר מטים את הכף לטובת הישרדות המסוק. ייתכן, כי נמשיך להתלבט עם חתימת המל"ם של הרוטור, אבל תחומים אחרים של טכנולוגיית חמיקה יקטינו את החתימה של רוטור הזנב ואת חתימותיו התרמיות והחזותיות. אך מעל לכל, דומה, כי גמישות המטעד של מסוק התקיפה הזה תאפשר לנצל מערכות-נשק עתידיות נגד-טנקים ונגד-מסוקים, שטרם פותחו. אני מדגיש במיוחד את המאפיין הזה. לעומת זאת, הסיכוי לראות מסוק תקיפה קל, שלא יהיה מסוגל לשאת יותר משמונה טילים מונחים נ"ט ולא הרבה יותר מזה, מדליק אצלי את כל נוריות האזהרה. ככל שהדברים נוגעים להיבטים אחרים של ביצוע, אנו צריכים לצפות, כי דגמים עתידיים של מסוקי תקיפה ימשיכו לטוס במהירויות של כ-280 קמ"ש, ורדיוס פעולתם יגיע לכ-300 ק"מ. שיפורים נוספים בתחום הזה יהיו, כנראה, חסרי תועלת. אני מעוניין הרבה יותר בכוח הלם, בשרידות, בזריזות ובזמן תעופה ממושך יותר, כגורמי המפתח לניצול

טיל טאו על פלטפורמה של M-113A2

להן השפעה ניכרת על לוחמת היבשה, כפי שהיתה לטנק ולמקלע בזמנם. זה תחום טכנולוגי, המותנה מאוד בשבבים אלקטרוניים, ומשום כך יש לנו יתרון ניכר על פני ברית ורשה. אין ספק, יכולת תכליתית לפגוע בעוצבות הדרג השני תקטין את יכולת התוקפן לשמור על קצב גבוה של התקפתו. אבל כדי להגיע למצב כזה, יש להפוך את הנתונים הגולמיים, המתקבלים ממערכות החישה, תוך דקות ספורות, לנתונים מטרות לכלי-הנשק. יש להניח, כי אנו מדברים על נתונים מעטים, ולא על עשרות, או על יותר. כוחות הדרג השני הם, כמובן, מטרות ניידות, ולכן, יש לתקופם מיד עם הגילוי. לדעתי, המפתחות לניהול הקרב נגד הדרג השני הם ערוצי קשר חסינים מפני שיבוש, עיבוד נתונים אוטומטי כסיוע להשוואות ולהערכות, מיון קפדני של מטרות וקביעת סדרי עדיפויות בשילוב עם היכולת לקבל החלטות מהירות. במלים אחרות, מערכת תכליתית לפיקוד-ולשליטה, המגלה היענות. המפקדים יאלצו להגדיר מה המידע, שהם רוצים, באיזו צורה ומתי, ולהקפיד מאוד על ניפוי מידע אחר. קל מאוד לומר את הדברים האלה, אבל קשה מאוד לבצעם. נוסף לכך, בתרגילים קשה מאוד ליצור מצבים מציאותיים, וארבעים שנות תרגילי מפקדות, הבנויים כמקשה אחת, לא סייעו לפתור את הבעיה, אם כי אנו מקווים, כי הנהגת עזרי אימון ממוחשבים למפקדים ולקציני מטה בתרגילי מפקדות תסייע מעט. אך הדרך עוד ארוכה. את כל הדברים האלה צריך יהיה לעשות במפקדות של הקורפוסים ושל קבוצת הארמיות, שנהגו למקד את

כשאני מדבר על פיקוד ושליטה, הייתי מבקש להדגיש שאני מתכוון לפקודות קבע, לארגון ולאמצעי קשר, ולא לאמנות הפיקוד. טכנולוגיית חיישנים, עיבוד אותות, תקשורת מתקדמת ופיתוח מל"טים, הופכים את שדה הקרב לשקוף יותר. השאלה עד כמה יהיה שקוף מותנית במידה מסוימת בתכליתיות של אמצעי-נגד, כמו טכנולוגיית חמיקה וטכניקות של דמייים ושל הטעיה אלקטרונית. אנו עשויים לחשוב, כי אנו רואים מה מתרחש, אבל האם מה שאנחנו רואים באמת נמצא שם? והאם נוכל לנחש את כוונות האויב כאשר הוא אמן בהונאה ובהטעיה, כאמן השחמט, גם בשדה-הקרב הגלוי ביותר? גם אם צודקים האופטימיסטים, ויש ביכולתנו לאכן מטרות בדייקנות רבה, לא יהיה לכך כל ערך אלא אם נשמידן.

שינוי המאזן בין עוצמת-אש לבין ניידות

כל הסימנים מעידים, כי ההתפתחויות במערכות הנשק מאפשרות טווחים ארוכים יותר, הבחנה טובה יותר בין מטרות, קטלניות גבוהה יותר ודיוק מוגבר. כשם שאניות נעשו פגיעות לטילים ים-ים אקסוסה, הנורים מעבר לאופק, כך יהיה רק"ם צפוי להשמדה פתאומית על-ידי מערכות-נשק, שיופעלו ממרחק רב מעבר לקמ"ק. ואמנם, בעתיד נהיה עדים להופעת מערכות-נשק, שישנו בצורה קיצונית את המאזן בין עוצמת-אש לבין ניידות, ותהיה

תשומת-לבן באירועים, המרוחקים מהם שעות, או אפילו ימים. עלינו לפתח צורת חשיבה חדשה, לאמץ לעצמנו טכנולוגיות חדשות, ולהתאים את פקודות הקבע ואת המבנה הארגוני שלנו לדרישות החדשות הללו. במפקדתי עורכים כעת כמה מחקרים ממושכים בכיוון הזה.

איכון והשמדה

המפתח לחיבור שני חצאי התהליך של השמדת כוחות הדרג השני של האויב – איכונם והשמדתם – הוא בחלקו נוהלי ובחלקו טכני. הפתרון הטכני טמון כמעט כולו בתחום האלקטרו-מגנטי, שהפך להיות הממד הרביעי של הלחימה. הממד הזה, היקפו ומורכבותו מפחידים, וחלים בו שינויים מהירים עד להחריד, שמאחוריהם מסתתר אסון למי שאינו זהיר דין, כפי שלמדו לדעת, להוותן, יחידות סוריות נ"מ בעמק הבקאע. לעתים יש לי הרגשה, כי זה ממד, שאין עליו שליטה, אך אנו צריכים להבינו, ולהשתלט עליו.

אולי בגלל מורכבות זו הרשינו לעצמנו להתפתח בכיוונים תפקודיים, שקל יותר לתפוס אותם, ולא הקדשנו תשומת-לב מספקת להתפתחות של מערכות שלמות. התעלמנו מן הצורך בתקנים משותפים, ונמנענו מניתוח קפדני של בעיית המערכת בכללותה. כדי שההתמודדות עם כוחות הדרג השני תצליח, עלינו לבחון מה צורכי המידע מן המטרה, עד לרמה של מפקדות הקורפוס ושל קבוצת הארמיות, ומשם בחזרה עד לרמת מערכת-הנשק. אך גם לאחר שנפתור בעיה זו, תיוותר בעיה קשה. הטכנולוגיה המודרנית מפתה אותנו לאסוף נתונים רבים יותר, ולעבדם בדרכים רבות, כדי להפיק הרבה יותר מידע. התקשורת המודרנית מאפשרת להפיץ את המידע הזה לאנשים רבים יותר. השאלה המרכזית היא אפוא האם כל הטכנולוגיה תשפר את איכות המידע שנקבל? מה מידת האמון, שאנו יכולים לתת בה? כיצד נדע שאיננו מעבדים כמויות גדולות של מידע לא-אמין, ומשלמים את עצמנו, כי אנו מסלקים את אי-הוודאות מתהליך קבלת ההחלטות הפיקודיות? קל מאוד לומר, כי התשובה היא, שעל המפקדים לזהות את המידע העיקרי, הדרוש להם, ולהגדירו, וכל האחרים יגבילו את איסוף הנתונים ואת עיבודם לתחומים העיקריים האלה; אבל במציאות קשה מאוד להגיע לכך. אם לא נעשה זאת, נעלים עין ממידע חיוני, הצף לו אי-שם בים של זוטות.

מאזן ההשקעות

וכאן אני מגיע לבעיה הגדולה ביותר של העתיד, כנראה, והיא ההחלטה על מאזן ההשקעות בין הכוחות, העוסקים בקרב המגע, לבין הכוחות, העוסקים בדרג השני. האמצעים, הדרושים לנהל את הקרב נגד הדרג השני, יקרים מאוד, ורוב המדינות יתקשו לפתחם בכוחות עצמן. ההחלטה על מאזן ההשקעות אינה החלטה קלה, בהתחשב באורך החיים של מערכת-נשק ממוצעת,

בהתחשב בזמן הממושך, הנדרש לפיתוח מערכות חדשות, ובהתחשב בעובדה, כי חלק כה גדול מהכסף, שהוקצב להצטיידות, כבר משועבד בחוזים לתקופה ארוכה מאוד. אני מבין אמנם את הלחצים על תקציבי הביטחון, אך אני מודאג מכך, שהמדינות יתקשו מאוד להשקיע את הכספים במחקר הבסיסי, הדרוש לנהל מערכה נגד הדרג השני, מפני שהמערכת טרם הוכיחה את עצמה. הקושי הזה מחמיר עוד יותר עקב העובדה, שטרם היתה מלחמה, שבה נוהל קרב נגד הדרג השני, הדומה לקרב, שינוהל אולי בגזרה המרכזית באירופה במאה הבאה.

אני מודע היטב לכך, שעוררתי שאלות רבות יותר מהשאלות שהשבתי עליהן, אבל בסיכומי של דבר, דומני, כי בעתיד הרחוק יותר ינהל מפקד כוחות היבשה את הקרב בטווחים ארוכים יותר, בעזרת מערכות-נשק באש עקיפה, והמערכות הללו יוכלו להשמיד מטרות קשיחות. ייתכן, כי בכך יקטן הצורך בעוצבות משוריניות גדולות למבצעי חדירה לעומק, או להוצאת האויב משיורי משקלו. הצורך בטנק בקרב ההגנה העיקרי יישאר בעינו. ייתכן, כי אנו עומדים על סף מהפכה אמיתית באמנות הצבאית בגלל השינויים המדהימים בטכנולוגיה, אך כל נפחית בערכם של השינויים בסדר הכוחות ובהקצבות הכספים, שהשינויים האלה יחייבו. אבל גם אם נצליח לראות בהפעלתה של יכולת תכליתית נגד כוחות הדרג השני, תישאר המלחמה מבלבלת ומבלבלת כמו תמיד. בקרב היבשה איננו מתקרבים כלל אל שלב, שבו המפקד יהיה איזו דמות מרוחקת במוצב פיקוד מוגן היטב, המנהל את המלחמה כמו "מלחמת הכוכבים".

איני יכול לעשות טוב יותר מאשר לצטט את פרופ' מרטין ון-קרפלד:

למרות כל מיני דיבורים אופנתיים וכמה פרסומים, שראו אור באחרונה על שדות-קרב אוטומטיים ואלקטרוניים, שבהם אפשר יהיה לראות כל מה שקיים, ואפשר לפגוע בכל מה שרואים, התשובה היא, לדעתי, לא באל"ף-רבתי. ככלל, הכוחות הצבאיים של ימינו, חרף כל "צעצועים" האלקטרוניים, העומדים לרשותם, אינם מוכיחים כלל ועיקר, שהם מסוגלים להתמודד עם המידע, הדרוש לתהליך הפיקוד בצורה טובה יותר משיכלו קודמיהם, לפני מאה שנה, או אפילו לפני אלף שנה. המימרה של קלאוזוויץ – כי חלק גדול מהמידע, המתקבל בזמן מלחמה, סותר את עצמו, חלק גדול עוד יותר כוזב, והחלק הגדול מכולם אינו ודאי – נכונה בימינו כשם שהיתה נכונה כאשר נכתבה לפני 150 שנה על רקע של נסיבות פשוטות לאין ערוך. האמונה, כי מלחמות העתיד יהיו מעורפלות פחות, ומשום כך יהיו נתונות לחישובים שכלתניים יותר מאשר קודמותיהן – הודות לאיזה התפתחויות טכנולוגיות יוצאות-דופן, שטרם התרחשו, בתחומים כמו מחשבים וכמו חיישנים בשלטר-רוק – אינה אלא אשליה בעלמא.

